

Üniversite Personelinin Sporda Güdülenme Düzeylerinin Araştırılması: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Örneği

Nihal AKOĞUZ YAZICI^{1*} 

Esmâ MAÇÇA¹ 

¹ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, RİZE

 DOI: 10.31680/gaunjss.952402

Orijinal Makale / Original Article

Geliş Tarihi / Received: 15.06.2021

Kabul Tarihi / Accepted: 11.11.2021

Yayın Tarihi / Published: 24.12.2021

Öz

Bu araştırmada; Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi personelinin sporda güdülenme düzeylerinin farklı değişkenlere göre araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın evreni; Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinde görev yapmakta olan yaklaşık 1900 akademik ve idari personelden, örnekleme ise 273 akademik ve idari personelden meydana gelmektedir. Veri toplama kısmında ise Kişisel bilgi formu ile Pelletier ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilen, Sporda Güdülenme Ölçeği II uygulanmıştır. Ölçek 6 alt boyut ve her alt boyutta 3'er madde olmak üzere toplam 18 maddeden ve 7'li likert tipi sorulardan oluşmuştur. Ölçeğin orijinal adı Sport Motivation Scale II dir; Bu çalışmada ölçek SGÖ II şeklinde ifade edilecektir. Ölçeğin Türkçeye çevirisi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması ise Öcal ve Sakallı (2018) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada SGÖ II ve kişisel bilgi formu kullanılarak Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi personeline uygulanmıştır. İstatistik testlerde SPSS programı kullanılmıştır. Verilerin genel özelliklerini belirlemede tanımlayıcı istatistik, frekans ve yüzde dağılımlar uygulanmıştır. İstatistik testler olarak normalite testi (Kolmogorov Simirnov ve Saphiro Wilks) yapılmıştır. Normal dağılıma sahip veriler için $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde ikili karşılaştırmalarda bağımsız iki grup için t-testi yapılmıştır. Üç ve daha fazla grup karşılaştırmalarında ise tek yönlü Anova testi (Oneway) yapılmıştır. Anlamlı bulunan farklılıklar için (post hoc) Tukeys' HSD yapılmıştır. Sonuç olarak; spor ile ilgilenen personelin yaşı ilerledikçe amaçları ve hedeflerinin değişmesi nedeniyle güdülenme düzeylerinin de bu durumdan etkilendiği, ayrıca, doktora düzeyindeki katılımcıların özümleme puanlarının sırasıyla üniversite, lise ve yüksek lisans eğitim düzeyindeki üniversite personellerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Personeli, Sporda Güdülenme, Spor.

Investigation of the Motivation Levels of the University Staff in Sports: The Case of Recep Tayyip Erdogan University

Abstract

In this study; It is aimed to investigate the motivation levels of the staff of Recep Tayyip Erdogan University in sports according to the differences. The universe of the study; Approximately 1900 academic and administrative staff working at Recep Tayyip Erdogan University, with a sample of 273 academic and administrative staff. In the data collection part, the personal information form and the Sports Motivation Scale II, used by Pelletier et al. (2013), were applied. The scale consists of 6 sub-dimensions and 3 items each, and a total of 18 items and 7-point Likert-type questions. The original name of the scale is Sport Motivation Scale II; This source scale is expressed as SSI II. Translation of the scale into Turkish and its validity and reliability study were carried out by Öcal and Sakallı (2018). On this page, SGÖ II and personal information form screen has been applied to the staff of Recep Tayyip Erdogan University. SPSS program was used for statistical tests. Descriptive statistics, frequencies and distributions have been applied in the general distribution of the data. As statistical tests, normality test (Kolmogorov Simirnov and Saphiro Wilks) was performed. For data with normal distribution $p < 0.05$ significant group t-test was performed

*Sorumlu Yazar: Nihal AKOĞUZ YAZICI

e-mail: nihal.akoguz@erdogan.edu.tr

Bu makale, 4. Uluslararası Avrasya Spor Eğitim ve Toplum Kongresi'nde (2019) sunulan özet bildiriden hazırlanmıştır

for two independent groups in paired comparisons. In comparisons of three or more groups, Tukeys' HSD was made for the differences (post hoc) for which one-way Anova test (Oneway) was made. As a result; The level of motivation of the individual interested in sports to change his goals and objectives as his age progresses also affected this situation. Moreover, it can be said that the absorption scores of the participants are high in university, high school and university departments of higher education.

Keywords: University Personel, Motivation in Sports, Sports.

Giriş

Üniversiteler; üst düzeyde eğitim-öğretim sunarak ihtiyaç duyulan uluslararası niteliklere sahip insan gücü yetiştiren, çeşitli alanlarda eğitim, araştırma ve inovasyon yapabilen, kamu tüzel kişiliğine sahip; özerk, özgür, yetkin ve etkin yükseköğretim kurumlarıdır (Günay, 2004). Üniversiteler eğitim-öğretimden sorumlu akademik personel ve resmi işleri yürüten idari personellerden oluşmaktadır.

Personellerin çalışma alanlarının dışında da boş zamanlarını iyi ve etkin bir şekilde değerlendirmeleri iş verimliliğini arttırmakta ve çalışma hayatını olumlu etkilemektedir (Yeniçeri vd. 2002). Kamu personelinin boş zaman değerlendirilmesi ile ilgili yapılan bir çalışmada, boş zaman etkinliklerine katılmanın stres azaltıcı, dinlendirici, eğlendirici, sağlıklarına katkı sağlayıcı, eğitici, mutluluk verici gibi etkileri olduğu ortaya çıkmıştır (Özdağ vd. 2009). Yani bireyler, boş zamanlarını değerlendirmek, güçlenmek, kendini savunmak, sağlığını korumak gibi sebeplerin etkisiyle sportif faaliyetleri tercih etmişlerdir (Tel vd. 2000). Aynı zamanda spor yapmak kişilerin sosyal ve kişilik karakter gelişimi üzerinde de yararlı etkilere yol açtığı bilinmektedir (Yazıcı ve ark, 2019). Bu tercihlerde bir s orunu ele alış biçimi olan tutumlar oldukça önemlidir.

Bireylerin tutumlarını etkileyen birçok etkenden bahsedilebilir. Fakat güdülenme, bu tutumların yönünü, şiddetini, istikrarını belirleyen en etkin güçtür (Fidan, 1996). Güdülenme fiziksel ve psikolojik aktiviteleri başlatma, yönetme ve sürdürmeyi içeren her türlü süreç için kullanılan bir kavramdır (Gerrig & Zimbardo, 2014). Ayrıca güdülenmenin tutumu güçlü kılan, yönlendiren, tutumun devamlılığı ile yönünü belirleyen içsel bir durum olduğu da söylenebilir (Hagger & Chatzisarantis, 2007). İçsel olarak güdülenen birey, davranıştan aldığı hazdan; dışsal olarak güdülendiğinde ise dışardan kaynaklanan sonuçlar ve ya dışsal ödüllerden dolayı aktivitelere katılım sağlamaktadır (Ingledeu, Markland & Sheppard, 2004). Birey içsel olarak güdülendiği zaman dışsal ödül, baskı ve teşvik edici unsurlar için değil, keyif almak ya da kendine meydan okumak üzere harekete geçer (Ryan & Deci, 2000b). Spora katılım sağlayan, spor yapmayı sürdürebilen ve sporu bir yaşam tarzı haline

getiren kişilerin sayısını arttırmak için, katılımı tetikleyen etkenlerin belirlenmesi gerekmektedir (Edmunds, Ntoumanis & Duda, 2008). Güdülenme, birçok davranışın kavranmasında ve uygulanmaya geçilmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Öğrenilen bir davranış uygulanmaya geçirilmediği zaman güdülenme kavramından bahsedilemeyeceği gibi, öğrenilen davranışın devamlılığını korumadığı zaman da güdülenmeden bahsetmek söz konusu olamaz (Erdem, 2008).

Güdülenme ve spor performansı birçok kez bir arada kullanılan benzer kavramlardır (Balcıoğlu, 2003). Spora katılımın elde edilmesi, devamlılığı ve sporda istenilen ideal hedeflere ulaşılmasında güdülenme kavramının etkisinin bilinmesi ve güdülenmenin spora yönelik katkısının belirlenmesi gerekmektedir (Engür, 2002). Güdülenme ile ilgili yapılan spor ve egzersiz konularına ilişkin çalışmaları genel olarak iki amaç altında ele alabiliriz. Bu amaçlardan ilki, bazı insanların spor ve egzersiz yapmak için istekli olmaları ve spor yapmalarının; bazılarının da spor yapmaya hiç ilgi duymamaları ve spor yapmamalarının nedenlerini anlamaya yöneliktir. Yani ilk amaç katılım motivasyonu ile ilgili iken, İkinci amaç, başarı güdülenmesinin ne ifade ettiği, spor üzerindeki etkisi ve güdülenme stratejileri olarak belirtilmesi ile ilgilidir (Yeltepe, 2007).

Spora katılım güdülenmesine yönelik yapılan çalışmalar, beceri gelişimi ve kavranması, fiziksel olarak zindelik, arkadaşlık kurma ve başarmanın spora katılımı etkileyen en önemli unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Spora katılım güdüleri kişileri aktif bir şekilde spor yapmaya teşvik eden güçlü bir etkenlerdir. Bu güdüler içsel ve dışsal özellikleriyle biçimlenmektedir. Güdülünen birey spora katılım için kendinin çok daha fazla hazır olduğunu görecektir (Gill vd.1983; Goluld vd. 1985).

Literatür incelendiğinde, spor yapan üniversite personellerinin sporda güdülenme düzeyleri araştırmak amacıyla yapılmış benzer bir çalışmanın olmadığı görüldü. Spor insan sağlığı, yaratıcı düşünce, kurallara uyum sağlama ve kendini disipline etmesi açısından çalışan bireylerde oldukça önem arz etmektedir. Sporun insanı sosyalleştiren ve zararlı belli alışkanlıklardan uzak tutan yönü de tartışmasız bir gerçektir. Günümüzde modern yaşantının olumsuzluklarından etkilenmeden daha mutlu, daha sağlıklı ve iş hayatında daha etkin bir yaşam sürdürebilmek için spor çağdaş bir ihtiyaç durumuna gelmiştir. Spora yönelme kadar sporda süreklilik ve başarı hedeflerine ulaşılmasında da güdülenme etkilidir. Sporda katılımı, devamlılığı, performansı ve güdüsel süreci etkileyen pek çok içsel ve dışsal faktörler tespit etmek;

bu faktörleri bireyin spora katılım isteğini arttıracak şekilde geliştirmek, hedeflerine ulaşmasında ve gerekli tedbirlerin alınmasında bireylerin başarı davranışlarını yönlendirmek ve bireyleri motive etmek oldukça önemlidir. Buradan hareketle bu çalışmada Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi personelinin sporda güdülenme düzeylerinin araştırılması ve ortaya konması amaç edinilmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, betimsel tarama modelindedir. Betimsel istatistik, bir değişkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan istatistiksel bir takım işlemdir (Büyüköztürk, 2010). Bu doğrultuda Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi personelinin sporda güdülenme düzeylerinin araştırılmaya çalışıldığı bu çalışma betimsel tarama modeline dayanmaktadır. Çalışmanın yapılabilmesi için RTE Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan (2021/97 sayılı) "Etik Kurul Onayı" alınmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinde görev yapmakta olan yaklaşık 1891 personel oluştururken, örneklemini ise; Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nde çalışan, araştırmaya gönüllü olarak katılan 273 (97 kadın, 176 erkek) personel oluşturdu. Örneklem gurubunun Kadrolara göre dağılımı ise; 106 akademik ve 167 idari personel şeklindedir. Çalışma grubunu oluşturan katılımcıların demografik özelliklere göre dağılımı aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 1. Tanımlayıcı Özellikler

Değişken	Grup	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yaş	33 yaş ve altı	94	34,4
	34-39 yaş	91	33,3
	40 yaş ve üstü	88	32,2
Cinsiyet	Kadın	97	35,5
	Erkek	176	64,5
Kadro Statüsü	Akademik Personel	106	38,8
	İdari Personel	167	61,2
Eğitim Düzeyi	Lise	24	8,8
	Üniversite	134	49,1
	Yüksek Lisans	42	15,4
Spor Türü	Doktora	73	26,7
	Takım Sporları	134	49,1
	Bireysel Sporlar	139	50,9
Spor Yapma Yılı	4 yıl ve altı	91	33,3
	5-13 yıl	83	30,4
	14 yıl ve üstü	99	36,3

Katılımcılar cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, 176'sı (%64,5) erkek, 97'si (%35,5) kadın olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların yaşa göre dağılımı, 94'u (%34,4) 33 yaş ve altı, 91'i (%33,3) 34-39 yaş arası ve 40 yaş ve üzeri ise 88'i (%32,2) olarak tespit edilmiştir. Katılımcılar kadro statülerine göre 106'sı (%61,2) akademik personel ve 167'si (%38,8) idari personel olarak dağılmaktadır. Yaptıkları spor türüne göre; katılımcıların 134'ü (%49,1) takım sporlarıyla, 139'u (%50,9) ise bireysel sporlar ile ilgilendiği görülmektedir. Spor yapma yılına göre ise katılımcıların 91'i (%33,3) 4 yıl ve altı, 83'ü (%30,4) 5-13 yıl ve 99'u (%36,3) 14 yıl ve üstü olarak dağılım göstermektedir.

Verilerin Toplanması

İlk olarak araştırmanın amacına ilişkin mevcut bilgiler, literatürün taranmasıyla sistematik bir şekilde verilmiştir. Böylece konu hakkında teorik bir çerçeve oluşturulmuştur. Daha sonra Pelletier ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilen ve Öcal ve Sakallı (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan Sporda Güdülenme Ölçeği II (SGÖ II) kullanılmıştır.

Verilerin analizi

Verilerin çözümlenmesi aşamasında SPSS 23 programı kullanılmıştır. Verilerin genel özelliklerini belirlemede tanımlayıcı istatistik, çapraz tablolama (Cross Tabulation) frekans ve yüzde dağılımlar yapılmıştır. İstatistik testler olarak personelin, Yaş, Cinsiyete, Kadro Statüsü, Eğitim Düzeyi, Yapılan Sporlar ve Spor Yapma Yılına bağlı olarak öncelikli olarak normallik testi (Kolmogorov Simirnov ve Saphiro Wilks) uygulandı. Verilerin normal dağılıma sahip olduğunun görülmesi üzerine $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde ikili karşılaştırmalarda bağımsız iki grup için t-testi uygulandı. Üç ve üzeri grup karşılaştırmalarında ise tek yönlü Anova testi (Oneway) uygulandı. Anlamlı bulunan farklılıklar için ikinci seviye test olarak (post hoc) Tukeys' HSD uygulandı.

Bulgular

Bu kısımda çalışmada yer alan üniversite personelinin sporda güdülenme düzeylerine ait sonuçlar tablolar ile sunulmuştur. Cinsiyet, Spor türüne ve Kadro statüsü durumuna bağlı olarak katılımcıların güdülenme düzeyleri arasında tüm alt boyutlarda önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde t-testi uygulandı. Yaş, Eğitim düzeyine ve Spor yapma yılına bağlı olarak katılımcıların güdülenme düzeyleri arasında tüm alt boyutlarda önemli bir fark olup

olmadığını belirlemek için $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde One Way Anova testi uygulandı.

Tablo 2. Katılımcıların cinsiyetleri bakımından sporda güdülenme alt boyut düzeyleri

Değişken	Cinsiyet	N	Ortalama	Ss	df	t	p
İçsel Güdülenme	Kadın	97	5,31	1,22	271	-0,696	0,487
	Erkek	176	5,42	1,26			
Özümseme	Kadın	97	4,63	1,24	271	-3,048	0,003*
	Erkek	176	5,15	1,41			
Özdeşim	Kadın	97	5,25	1,27	271	-0,935	0,35
	Erkek	176	5,41	1,30			
İçe Atım	Kadın	97	4,96	0,96	271	-1,118	0,265
	Erkek	176	5,14	1,36			
Dışsal Düzenleme	Kadın	97	2,59	1,27	271	-2,453	0,015*
	Erkek	176	2,98	1,26			
Güdülenmeme	Kadın	97	3,00	1,33	271	0,496	0,621
	Erkek	176	2,90	1,65			

Test sonuçlarına göre, katılımcıların özümseme ($t(271); -3,048; p < 0,05$) ve dışsal düzenleme ($t(271); -2,453; p < 0,05$) alt boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıkarken; içsel güdülenme, özdeşim, içe atım ve güdülenmeme alt boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmamıştır ($p > 0,05$).

Özümseme alt boyutunda erkek katılımcıların ortalamaları ($X=5,15 \pm 1,41$), kadın katılımcıların ortalamalarından ($X=4,63 \pm 1,24$) ve dışsal düzenleme alt boyutunda erkek katılımcıların ortalamaları ($X=2,98 \pm 1,26$), kadın katılımcıların ortalamalarından ($X=2,59 \pm 1,27$) anlamlı şekilde daha yüksektir.

Tablo 3. Katılımcıların yaşları bakımından sporda güdülenme alt boyut düzeyleri

Değişken	Yaş	N	Ortalama	Ss	sd	f	p	Fark
İçsel Güdülenme	33 yaş ve altı	94	5,48	1,16	2-271	0,432	0,650	
	34-39 yaş	91	5,35	1,26				
	40 yaş ve üstü	88	5,32	1,32				
Özümseme	33 yaş ve altı	94	4,77	1,28	2-271	2,313	0,101	
	34-39 yaş	91	5,20	1,32				
	40 yaş ve üstü	88	4,93	1,49				
Özdeşim	33 yaş ve altı	94	5,39	1,12	2-271	2,114	0,123	
	34-39 yaş	91	5,53	1,20				
	40 yaş ve üstü	88	5,14	1,52				
İçe Atım	33 yaş ve altı	94	4,96	1,05	2-271	3,456	0,033*	3<2
	34-39 yaş	91	5,35	1,19				

	40 yaş ve üstü	88	4,91	1,41				
	33 yaş ve altı	94	2,75	1,25				
Dışsal Düzenleme	34-39 yaş	91	2,63	1,09	2-271	4,103	0,018*	2<3
	40 yaş ve üstü	88	3,15	1,44				
	33 yaş ve altı	94	2,83	1,39				
Güdülenmeme	34-39 yaş	91	2,69	1,45	2-271	3,813	0,023*	2<3
	40 yaş ve üstü	88	3,30	1,74				

1) 33 yaş ve altı, 2) 34-39 yaş ve 3) 40 yaş ve üstü

Test sonuçlarına göre; katılımcıların içe atım ($f(2,271; 3,456; p<0,05)$), dışsal düzenleme ($f(2,271; 4,103; p<0,05)$) ve güdülenmeme ($f(2,271; 3,813; p<0,05)$) alt boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıkarken; içsel güdülenme, özümseme ve özdeşim alt boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4: Katılımcıların kadro statüsü bakımından sporda güdülenme alt boyut düzeyleri

Değişken	Kadro Statüsü	N	Ortalama	Ss	df	t	p
İçsel Güdülenme	Akademik Personel	106	5,50	1,25	271	1,268	0,206
	İdari Personel	167	5,31	1,24			
Özümseme	Akademik Personel	106	5,22	1,29	271	2,444	0,015*
	İdari Personel	167	4,80	1,40			
Özdeşim	Akademik Personel	106	5,57	1,21	271	2,219	0,027*
	İdari Personel	167	5,22	1,33			
İçe Atım	Akademik Personel	106	5,27	1,16	271	2,106	0,036*
	İdari Personel	167	4,95	1,26			
Dışsal Düzenleme	Akademik Personel	106	2,78	1,30	271	-0,598	0,55
	İdari Personel	167	2,88	1,27			
Güdülenmeme	Akademik Personel	106	2,74	1,58	271	-1,695	0,091
	İdari Personel	167	3,06	1,52			

Test sonuçlarına göre, katılımcıların özümseme ($t(271); -2,444; p<0,05$), özdeşim ($t(271); 2,219; p<0,05$) ve içe atım ($t(271); 2,106; p<0,05$) alt boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıkarken; içsel güdülenme, dışsal düzenleme ve güdülenmeme alt boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 5: Katılımcıların eğitim düzeyi bakımından sporda güdülenme alt boyut düzeyleri

Değişken	Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Ss	df	f	p	Fark
İçsel Güdülenme	Lise	24	5,22	1,45	3-269	0,87	0,457	
	Üniversite	134	5,30	1,22				
	Yüksek Lisans	42	5,45	1,29				
	Doktora	73	5,56	1,20				
Özümseme	Lise	24	4,92	1,44	3-269	3,625	0,014*	2<4
	Üniversite	134	4,72	1,44				
	Yüksek Lisans	42	5,10	1,33				
	Doktora	73	5,35	1,15				
Özdeşim	Lise	24	5,22	1,64	3-269	2,155	0,094	
	Üniversite	134	5,18	1,30				
	Yüksek Lisans	42	5,48	1,37				
	Doktora	73	5,63	1,05				
İçe Atım	Lise	24	5,01	1,57	3-269	2,546	0,056	
	Üniversite	134	4,90	1,25				
	Yüksek Lisans	42	5,12	1,10				
	Doktora	73	5,39	1,10				
Dışsal Düzenleme	Lise	24	3,07	1,54	3-269	0,541	0,655	
	Üniversite	134	2,85	1,19				
	Yüksek Lisans	42	2,66	1,36				
	Doktora	73	2,85	1,31				
Güdülenmeme	Lise	24	3,51	1,88	3-269	2,221	0,086	
	Üniversite	134	2,98	1,48				
	Yüksek Lisans	42	3,00	1,44				
	Doktora	73	2,62	1,57				

1) Lise, 2) Üniversite, 3) Yüksek Lisans ve 4) Doktora

Tablo 6: Katılımcıların spor türü bakımından sporda güdülenme alt boyut düzeyleri

Değişken	Spor Türü	N	Ortalama	Ss	df	t	p
İçsel Güdülenme	Takım Sporları	134	5,60	1,16	271	2.922	.004*
	Bireysel Sporlar	139	5,17	1,29			
Özümseme	Takım Sporları	134	5,30	1,28	271	4.124	.000*
	Bireysel Sporlar	139	4,64	1,38			
Özdeşim	Takım Sporları	134	5,50	1,22	271	1.887	.060
	Bireysel Sporlar	139	5,21	1,35			
İçe Atım	Takım Sporları	134	5,26	1,34	271	2.514	.013*
	Bireysel Sporlar	139	4,89	1,09			
Dışsal Düzenleme	Takım Sporları	134	3,09	1,18	271	3.233	.001*
	Bireysel Sporlar	139	2,60	1,33			
Güdülenmeme	Takım Sporları	134	2,81	1,67	271	-1.294	.197
	Bireysel Sporlar	139	3,05	1,41			

Test sonuçlarına göre, katılımcıların içsel güdülenme ($t(271)$; 2,922; $p<0,05$), özümseme ($t(271)$; 4,124; $p<0,05$), dışsal düzenleme ($t(271)$; 3,233; $p<0,05$) içe atım ($t(271)$; 2,514; $p<0,05$) alt boyutunda anlamlı farklılıklar ortaya çıkarken; özdeşim ve güdülenmeme alt boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 7: Katılımcıların spor yapma yılı bakımından sporda güdülenme alt boyut düzeyleri

Değişken	Spor Yapma Yılı	N	Ortalama	Ss	df	f	p	Fark
İçsel Güdülenme	4 yıl ve altı	91	5,11	1,15				1<3
	5-13 yıl	83	5,29	1,27	2-270	6,393	0,002*	2<3
	14 yıl ve üstü	99	5,72	1,25				
Özümseme	4 yıl ve altı	91	4,53	1,23				1<3
	5-13 yıl	83	4,84	1,32	2-270	12,67	0,000*	2<3
	14 yıl ve üstü	99	5,47	1,39				
Özdeşim	4 yıl ve altı	91	4,93	1,18				1<2
	5-13 yıl	83	5,48	1,30	2-270	8,026	0,000*	1<3
	14 yıl ve üstü	99	5,64	1,29				
İçte Atım	4 yıl ve altı	91	4,70	1,05				
	5-13 yıl	83	5,05	1,18	2-270	8,841	0,000*	1<3
	14 yıl ve üstü	99	5,43	1,34				
Dışsal Düzenleme	4 yıl ve altı	91	2,77	1,29				
	5-13 yıl	83	2,67	1,42	2-270	2,088	0,126	
	14 yıl ve üstü	99	3,04	1,12				
Güdülenmeme	4 yıl ve altı	91	3,07	1,39				
	5-13 yıl	83	3,40	1,55	2-270	10,246	0,000*	3<1
	14 yıl ve üstü	99	2,42	1,54				3<2

1)4 yıl ve altı, 2) 5-13 yıl ve 3) 14 yıl ve üstü

Test sonuçlarına göre; katılımcıların özümseme ($f_{2,271}; 12,67; P<0,05$), içte atım ($f_{2,271}; 8,841; p<0,05$), güdülenmeme ($f_{2,271}; 10,246; p<0,05$), içsel güdülenme ($f_{2,271}; 6,393; P<0,05$) ve özdeşim ($f_{2,271}; 8,026; p<0,05$) alt boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıkarken; dışsal düzenleme alt boyutunda anlamlı farklılıklar ortaya çıkmamıştır ($p>0,05$).

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde literatür taraması göz önünde bulundurularak elde edilen veriler tartışılmıştır. Cinsiyete bağlı olarak içsel güdülenme, özdeşim, içte atım ve güdülenmeme alt boyutlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmanın olmadığı görüldü. Dahası, erkeklerin özümseme ve dışsal düzenleme puanlarının kadın katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görüldü.

Literatür incelendiğinde erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre; benlik algısı daha gelişmiş olduğu, fiziksel aktivitenin öneminin bu bilincin farkındalığıyla birlikte daha da önem kazandığı ve kaygı-utanç gibi içsel baskılarla daha çok desteklendiği söylenebilir. Cinsiyet ve güdülenme üzerine benzer bir çalışma olan

Kazak (2004)' in dört takım (futbol, voleybol, hentbol, basketbol) ve beş bireysel (atletim, taekwondo, judo, tenis, güreş) spor dalı olmak üzere toplam 9 spor branşındaki farklı gruplarla yapılan çalışmalar sonucunda; cinsiyetler arasında, sadece dışsal düzenleme ve içsel güdülenme boyutlarında fark bulunmuştur. Gill ve ark. (1983), Ryan ve ark. (1997)'nin yapmış oldukları farklı bir çalışmada kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha az dışsal olarak güdülendiklerini tespit etmişlerdir.

Yaşa bağlı olarak içsel güdülenme, özümseme ve özdeşim alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı görülürken; personelin yaş faktörüne göre içe atım, dışsal düzenleme ve güdülenmeme alt boyutlarında anlamlı farklılıklar belirlendi. Buna bağlı olarak spor ile ilgilenen personelin yaşı ilerledikçe amaçları ve hedefleri değişmekte olduğundan güdülenme düzeylerini etkilediği ön görülebilir. 34-39 yaş aralığındaki katılımcıların diğer yaş grubundaki katılımcılara göre; tehdit ya da ödül ile desteklenen bir güdülenmeyle spor yaptıklarını, spora ayırdıkları vakitle kendilerini daha iyi ve değerli hissettikleri söylenebilir. 40 yaş-üstü katılımcıların diğer yaş grubundaki katılımcılara göre; davranışlarının dışsal kaynaklar tarafından kontrol edildiği ve spora katılım nedenlerinin daha çok başkalarının baskıları, ödül ve saygı görme istekleri olabilir.

Literatürde bu sonucu destekler çalışma bulunmakla birlikte, farklılık gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Kavalcı ve Kalkavan (2018)' in güreşçiler örneğinde yapmış olduğu araştırmada; yaş değişkenine göre sporcuların dışsal güdülenme, içsel güdülenme ve güdülenmeme alt boyutların düzeylerine bakıldığında 26 yaş ve üstü sporcuların daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Akman, K. (2017)'in öğrenciler örneğinde yapmış olduğu araştırmada 15 yaş altı, 16-17 ve 18 yaş ve üzeri üç ayrı yaş grubu oluşturulmuş içsel güdülenme düzeyinde en yüksek puanı 18 yaş ve üzeri aldığını belirtmiştir. Kazak (2004)'in dört takım (futbol, voleybol, hentbol, basketbol) ve beş bireysel (atletim, taekwondo, judo, tenis, güreş) spor dalı olmak üzere toplam 9 spor branşındaki farklı gruplarla yapılan çalışmalar sonucunda; sporcu öğrencilerin yaşı ilerledikçe içsel güdülenme puanlarının azaldığını ortaya koymuştur.

Kadro statüsüne bağlı olarak içsel güdülenme, dışsal düzenleme ve güdülenmeme alt boyutlarında farklılaşmanın olmadığı; akademik personelin özümseme, özdeşim ve içe atım puanları idari personelin puanlarından anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görüldü. Akademik personelin idari personele göre; kimliklerinin bir yansıması olarak gördükleri fiziksel aktiviteyle birlikte yeni şeyler öğrenerek, önem

verdikleri özelliklerini geliştirerek öz değerlerine katkı sağladıkları söylenebilir. Literatür incelendiğinde kadro statüsüne göre güdülenme düzeyini inceleyen çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu durum araştırma sonuçlarını kıyaslama noktasında mevcut araştırmanın bir sınırlılığı olarak görülebilir.

Eğitim düzeyine bağlı olarak içe atım, dışsal düzenleme, güdülenmeme, içsel güdülenme ve özdeşim alt boyutlarında anlamlı farklılıklar belirlendi. Eğitim düzeyi farklılığının, bireylerin bütün yaşamlarında kendini gösterdiği gibi spor alanında da yansımalarının olduğu, eğitim düzeyi arttıkça, insanların bedenlerine daha fazla ilgi gösterdiği ifade edilebilir. Ayrıca, eğitim düzeyinin artmasına paralel olarak insanların spordan beklentileri ve spor yapma amaçlarının da değişikliğe uğradığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde; Şirin ve ark. (2008)'nin öğrenciler örneğinde yapmış olduğu araştırmada öğrencilerinin spora katılımında en önemli nedenler olarak takım üyeliği/ruhu, beceri gelişimi ve hareket/aktif olma olarak belirlendiği görülmüştür. Bireylerin eğitim düzeyi yükseldikçe, spora katılım hususunda bilgi ve bilinç düzeylerinin arttığı daha fazla spor yaptıkları birçok araştırma ile desteklenmektedir.

Spor türüne bağlı olarak özdeşim, içe atım ve güdülenmeme alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmedi. Literatür incelendiğinde; Akbulut, K.M. ve ark (2015)'un öğrenciler örneğinde yapmış olduğu araştırmada, bireysel spor yapan öğrencilerle takım sporu yapan katılımcılar karşılaştırıldığında bireysel spor yapan öğrencilerin sezinleme zamanlarının daha iyi çıkması nedeniyle yapılan çalışmayla paralellik göstermediği görülmektedir.

Spor yapma yılına bağlı olarak dışsal düzenleme alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı görülürken; personelin spor yapma faktörüne göre içsel güdülenme, özümseme, özdeşim, içe atım ve güdülenmeme alt boyutlarında anlamlı farklılıklar belirlendi. Elde ettiğimiz bulgular ışığında, sporcuların süreç içerisinde yeni teknik özellikler kazanması ve kendilerini daha iyi seviyede hissetmeleri aynı zamanda başkaları tarafından takdir edilme duygusundan kaynaklandığı söylenebilir.

Literatürde bu sonucunu destekler çalışma bulunmakla birlikte, farklılık gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Akbulut, K.M. ve ark (2015)'un öğrenciler örneğinde yapmış olduğu araştırmada, sezinleme zamanı, spor yılı ve antrenman yaşı arttıkça iyileştiği; yaşla birlikte sezinleme zamanı performansı artmakta, yapılan deneyimle birlikte paralel olarak azalmakta olduğu görülmüştür. Esentürk, O.K. (2014)'ün örneğini öğrencilerin oluşturduğu çalışmada; spor yapma yılı uzun süre spor yapan öğrencilerin, kısa süre yapanlara kıyasla dışsal beklentilere daha fazla sahip oldukları

tespit edilmiştir. Akman, K. (2017)'in öğrenciler örnekleminde yaptığı çalışmada spor yapma yılı arttıkça dışsal güdülenme düzeyinin de yükseldiği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; yaş değişkenine göre içe atım, dışsal düzenleme ve güdülenme alt boyutları, cinsiyet değişkenine göre özümseme ve dışsal düzenleme alt boyutları, kadro statüsü değişkenine göre özümseme, özdeşim ve içe atım alt boyutları, eğitim düzeyi değişkenine göre özümseme ve içe atım alt boyutları, spor türü değişkenine göre içsel güdülenme, özümseme, içe atım ve dışsal düzenleme alt boyutları, spor yapma yılı değişkenine göre dışsal düzenleme alt boyutu harici diğer tüm alt boyutlarda katılımcıların sporda güdülenme düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığını gösterdi.

Kaynaklar

- Akbulut, M.K., Aktağ, I., Akpınar, S. (2015). Takım sporu ile bireysel spor yapan öğrencilerin sezinleme zamanlarının incelenmesi, *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe Journal of Sport Sciences* 2015, 26 (4), 154-164
- Akman, K (2017). Oryantiring sporu yapan lise öğrencilerinin sporda güdülenme düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı, Atatürk Üniversitesi, Mayıs, Erzurum.
- Balcıoğlu, İ. (2003). Sporun sosyolojisi ve psikolojisi. İstanbul: Bilge yayıncılık.
- Büyükoztürk, Ş.(2010). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Engür, M. (2002). Elitsporcularda başarı motivasyonunun, durumluk kaygı düzeyleri üzerine etkisi (Yayımlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Erdem, M. (2008). Amerikan futbolu sporcularında sporda güdülenme ölçeğinin geliştirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Esentürk O.K (2014). Lise düzeyinde öğrenim gören ve okullar arası spor müsabakalarına katılan sporcu öğrencilerin güdülenme ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Mart, Ankara.

- Edmunds, J., Ntoumanis, N. & Duda, J. L. (2008). Testing a self-determination theory-based teaching style intervention in the exercise domain. *European Journal of Social Psychology*, 38(2), 375-388
- Gerrig, R.J., & Zimbardo, P.G. (2014). Psikoloji ve yaşam: psikolojiye giriş. (G. Sart Çev.). Ankara: Nobel.
- Gill, D. L., Gross, J. B., & Huddleston, S., Participation motivation in young sports, *International Journal of Sport Psychology*, 14,1, 1-14, 1983.
- Günay, D. (2004). Üniversitenin Niteliği, akademik özgürlük ve üniversite özerkliği". I.Uluslararası Üniversite Eğitimi Kongresi, İstanbul: Fatih Üniversitesi.
- Hagger, M. S., & Chatzisarantis N. L. D. (2007). Intrinsic motivation and self determination in exercise and sport. *Human Kinetics*.
- Ingledeu, D.K., Markland, D., & Sheppard, K.E. (2004). Personality and self-determination of exercise behaviour. *Personality and Individual Differences*, 36(8), 1921-1932
- Kavalcı, İ., Kalkavan, A. (2018). Türkiye şampiyonasına katılan grekoromen güreşçilerin sporda güdülenme durumlarının araştırılması, 3. Uluslararası Avrasya Spor Eğitim ve Toplum Kongresi.
- Kazak, Z. (2004), Sporda güdülenme ölçeği-SGÖ-nin türk sporcuları için güvenilirlik ve geçerlilik çalışması" Hacettepe üniversitesi Spor bilimleri dergisi 2004, 15 (4), 191-206.
- Öcal, K, Sakallı D. (2018). Sporda güdülenme ölçeği-II'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *International Journal of Sports Exercise & Training Sciences* 2018, Vol.4, Issue 1, 39-48
- Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000b). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1),
- Ryan RM. Frederick CM. Lepes D. Rubio N. Sheldon KM. (1997). İtrinsic motivation end exercise adherence. *International Journal of Sport Psychology*, 1997, 28: 14.54-67
- Saygılı, G., Atay, E., Erarslan, M., Hekim M. (2015). Düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin kişilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi, Ocak 2015 Cilt:23 No:1 Kastamonu Eğitim Dergisi 161-170

- Şirin, F. E., Çağlayan, S.H., Çetin, Ç.M. ve İnce, A. (2008). Spor yapan lise öğrencilerinin spora katılım motivasyonlarına etki eden faktörlerin belirlenmesi, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 98-110.
- Tel, M., Öcalan, M., Yaman, M. (2000). Taekwondocuların bu sporu tercih etme nedenleri ve sosyo-ekonomik durumları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:3, Sayı:3.
- Özdağ, S., Yeniçeri, M., Fişekçioğlu, İ.B., Akçakoyun F., Kürkçü, R.,(2009). Devlet memurlarının boş zaman değerlendirme eğilimleri, Antropometrik ve Fiziksel Uygunluk Seviyeleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 307-323.
- Yazıcı, A.G., Ogan, M., Öztürk, M. E. & Özdemir, K. (2019). Student attitudes towards basketball. *Journal of Physical Education Research*, 6(1), 42-48.
- Yeltepe, H. (2007). Spor ve Egzersiz Psikolojisi. Epsilon Yayıncılık.
- Yeniçeri, M., Coşkun, B. ve Özkan, H. (2002). Muğla merkezindeki memurların boş zaman değerlendirme eğilimlerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 7, 1–20.